

ת"פ 8545-01-24 (חיפה) - מדינת ישראל נ' דור כימיקלים בע"מ

בית משפט השלום בחיפה

ת"פ 8545-01-24 מדינת ישראל נ' דור כימיקלים בע"מ ואח'

לפני כבוד השופט אחסאן חלבי

המאשימה
נגד

מדינת ישראל

הנאשמים
1. דור כימיקלים בע"מ
2. גיל דנקנר
3. אסף רגב
4. ארז ארבל
5. אליעז בליק
6. יעל עבו

החלטה

1. בקשה לקבלת מידע מכוח סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "חוק סדר הדין הפלילי").

רקע

כתב האישום

2. נגד הנאשמים הוגש ביום 3.1.2024 כתב אישום שמייחס להם עבירות על פי חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993. (במאמר מוסגר יוער, כי כתב האישום תוקן פעמיים: פעם אחת כלל התיקון הוספה של עד תביעה ופעם שנייה כלל התיקון שינויים בסעיפי העובדות, והוא נערך, כך נראה, לאחר העלאת טענות מצדם של הנאשמים 1,2,4,5 ו-6 (להלן: "יתר הנאשמים").

הבקשה למסירת מידע על משך הטיפול בתיק והדיון בה

3. הנאשם 3 הגיש ביום 13.11.2024 בקשה "למסירת מידע על משך הטיפול בתיק" בהתאם לסעיף 57א(א) לחוק סדר הדין הפלילי. ברקע הדברים חלף כארבע שנים ממועד קבלת התיק אצל המאשימה עד למועד הגשת כתב האישום.

בבקשה נאמר כי המאשימה נתבקשה להעביר להגנה פירוט לגבי זמני הטיפול בתיק, והיא השיבה כי התיק הועבר לטיפול ביום 13.1.2020, וכי בתיק בוצעו ארבע השלמות חקירה ונתבקשו שתי אֶכְכּוֹת לטיפול בתיק, כל אחת מהן למשך חצי שנה. נטען כי לאחר המענה האמור, נתבקשה המאשימה להפנות את ההגנה לתוצרים של כל השלמות החקירה, והמענה היה שעל פי ההנחיות המאשימה נדרשת להעביר פירוט של לוח הזמנים של הטיפול בתיק, ובכלל זאת ציון דיווחים, אישורי האֶכְכּוֹת ועילות לעצירת מניין פרק הזמן לטיפול - מידע אשר לגישתה הועבר להגנה.

בשים לב לעמדת המאשימה, ותוך הפניה לפסיקה, נטען בבקשה האמורה כי המידע המבוקש נחוץ כדי לאפשר להגנה להבין מהם תוצרי החקירה שהופקו בהשלמות החקירה, ובכך לבחון אם בכלל הייתה הצדקה לעצירת הטיפול בתיק. צוין כי הבקשה מוגשת בטרם תגיש ההגנה בקשה לביטול כתב האישום מחמת פגם או פסול נוכח אי עמידת המאשימה בנהלים ובהנחיות, כמתחייב בסעיף 57א(א) לחוק סדר הדין הפלילי.

במסגרת הבקשה, ולאור הטענה לגבי השלמות החקירה בתיק, ציינה ההגנה כי ביקשה מהמאשימה את נוהל המעקב אחר תיקים המצויים בהשלמת חקירה, ונמסר לה כי העניין בבירור אצל הגורמים המוסמכים.

4. באי-כוח הנאשם 3 חזרו על הטענות שעלו בבקשה האמורה במסגרת הדיון שהתקיים לפני כבוד סגנית הנשיאה, ביום הגשת הבקשה. במעמד הדיון, פירטה באת-כוח המאשימה אלו תוצרי חקירה התקבלו בכל השלמת חקירה. באשר לנוהל המעקב אחר תיקים המצויים בהשלמת חקירה, נאמר כי ישנה טיוטה של נוהל אשר טרם אושרה, וכשהנוהל יפורסם יועבר לעיון ההגנה. עוד מסרה באת-כוח המאשימה כי אינה יכולה להשיב אם אכן נערך מעקב אחר השלמות החקירה בהתאם להנחיית המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים) בדבר "מעקב אחר תיקים המצויים בהשלמות חקירה" (להלן: "הנחיית המשנה לפרקליט המדינה") או שמא ההנחיה כלל "לא חל[ה] על המשרד". בתום הדיון, נתבקשה המאשימה להודיע אם אכן פעלה בהתאם להנחיית המשנה לפרקליט המדינה, אם לא, ובאי כוח הנאשמים נתבקשו להגיש את טענותיהם המקדמיות, ככל שיעמדו עליהן, לאחר תשובת המאשימה.

5. בהודעת המאשימה, נמסר כי הנחיית המשנה לפרקליט המדינה היא נוהל עבודה המיועד לפרקליטות ואינה חלה על המאשימה במתכונת הקבועה בה. משכך, המאשימה לא פעלה בהתאם להנחיה זו. נאמר כי אמנם מוטלת על כל גופי התביעה חובת מעקב אחר השלמות חקירה, לרבות המאשימה, אלא שהדרך לבצע מעקב שכזה אינה בהתאם להליך המובנה שבהנחיה. הוסבר כי סעיפי ההנחיה נוסחו כך שתחול על הפרקליטות, והיא אינה מתאימה לעבודת החקירה והתביעה אצל המאשימה, מפני שהגוף שמטפל בהשלמות החקירה אינו משטרת ישראל. באת-כוח המאשימה עמדה על כך שההנחיה לא עברה התאמות בפועל ליחידות תביעה שאינן הפרקליטות, על אף שבהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1202 - "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום" (להלן: "הנחיית היועץ המשפטי לממשלה") נערך תיקון בחודש אפריל 2023 והתווספה בה פסקה שמבהירה את התחולה שלה על כל רשויות התביעה. לבסוף, נטען כי נערך מעקב מצד המאשימה אחר השלמות החקירה, והעובדה כי המעקב לא נעשה בהתאם להנחיה לא משנה את

עילת עצירת הטיפול מסוג השלמת חקירה, שאינה בשליטת רשויות התביעה.

הבקשה להעברת התיק לשמיעה לפני מותב דיוני

6. לאחר הודעת המאשימה, הודיעו באי-כוח הנאשם 3 כי בכוונתם להעלות טענות מקדמיות של פגם או פסול בכתב האישום, לפי סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי ו/או הגנה מן הצדק, לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי. במסגרת ההודעה, עלתה בקשת הנאשם 3 להורות על העברת התיק למותב דיוני, משטענותיו המקדמיות יצריכו בירור עובדתי.

בגוף הבקשה, נטען באופן סדור ומפורט כי תיק החקירה נקלט אצל המאשימה ביום 13.1.2020 אך כתב האישום הוגש בחלוף כארבע שנים מאותו מועד, ביום 3.1.2024, כאשר לפי הנחיית היועצת המשפטית לממשלה משך זמן טיפול יחידת התביעה בעבירת עוון הוא 18 חודשים מיום קליטת התיק.

בבקשה נטען שהתנהלות המאשימה יכולה להקים טענות של פגם או פסול בכתב האישום או של הגנה מן הצדק, שמצריכות בירור עובדתי בנושאים הבאים: (א) הסמכתה של עו"ד איריס שליט על ידי ראש יחידת התביעות להאריך את זמן הטיפול בתיק; (ב) שיקול הדעת שהופעל בהארכת זמן הטיפול בתיק, אשר מחייב טעמים לחריגה ואף טעמים מיוחדים אם מדובר באֶקְצָה בדיעבד; (ג) החריגה מהזמנים המותרים להשלמת חקירה על פי הנהלים ושינוי עמדת המאשימה, רק בשלב מאוחר, לכך שמדובר בעצירת טיפול בתיק לצורך קבלת חוות דעת ולא לצורך השלמת חקירה. בהקשר זה נטען גם כי חוות הדעת שהתקבלה בתיק החקירה לא ניתנה על ידי גורם חוץ וכי אינה אלא סיכום של חומר החקירה, וגם עניין זה מצריך בירור עובדתי. נטען כי חלק מהבירור העובדתי יכול להיעשות על ידי הגשת בקשה לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי.

7. לאחר בקשה זו ולאורה, הורתה כבוד סגנית הנשיאה על העברת התיק לשמיעה לפני, לרבות שמיעת הטענות המקדמיות, ובהתאם לכך נקבע דיון במעמד באי כוח הצדדים.

הבקשה שעומדת להכרעה כעת

8. עובר לדיון שנקבע לפני, הניח הנאשם 3 בקשה להמצאת מסמכים לפי סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי, היא הבקשה שבה נדרשת ההכרעה, ובה נתבקש מידע לגבי הנושאים הבאים:

(א) האם הוגש כתב אישום נגד מפעל "שטראוס" בעכו ו/או מנהליו בגין דליפת האמוניה שהתרחשה ביום 27.6.2019, כחודש לאחר הדליפה בה מואשם הנאשם 3? בהקשר זה, נתבקש מידע מקיף בדבר ההליכים הפליליים, אם ננקטו, נגד מפעל "שטראוס" ומנהליו. נטען כי אירוע זה, היה חמור יותר מהאירוע שבגינו הוגש כתב האישום נגד הנאשם 3. נטען עוד, כי ההגנה פנתה למאשימה מספר פעמים בעניין זה אך נדחתה בקשתה לקבלת המידע.

(ב) מקור ההסמכה של עו"ד איריס שליט להאריך את זמני טיפול המאשימה בתיק. בהקשר זה נטען כי על אף תשובת המאשימה שלפיה עו"ד שליט הוסמכה על-ידי ראש יחידת התביעות, היא סירבה למסור כל מסמך רשמי המאשר את דבר הסמכתה ומועדה. לשיטתם, מתשובת

המאשימה עולה כי ההסמכה הנתענת ניתנה בעל-פה בלבד, ללא כל אינדיקציה ברורה לכך.

(ג) הנימוקים לבקשת האגרה והנימוקים למתן האגרה. בהקשר הזה נטען, לאחר התייחסות לפרקי הזמן שנמסרו באשר לטיפול בתיק, כי התנהלות המאשימה לא עולה בקנה אחד עם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנוגע להארכת זמני טיפול בתיקים. על פי ההנחיה, נדרשים "טעמים מיוחדים" להארכת תקופת הטיפול, כגון מורכבות החקירה או היקף חומר הראיות, ובמקרה דנן לא הוצגו טעמים כאלה. יתרה מכך, טענו באי-כוח הנאשם 3 כי במהלך תקופת האגרה הראשונה לא בוצעה כל פעולת חקירה בתיק.

מידע זה נתבקש, כאמור, לצורך העלאת טענות מקדמיות שעניינן פגם או פסול בכתב האישום ו/או הגנה מן הצדק.

תגובת המאשימה לבקשה

9. המאשימה טענה כי רשויות התביעה נהנות מחזקת תקינות המניחה כי פעולתה של רשות תביעה מתבצעת בהגינות ובמילוי חובתה על פי החוק. לשיטתה, חזקה זו, כפי שנפסקה, היא עקרונית וכוללת את ההנחה כי כל רשות מנהלית פועלת על פי החוק, אלא אם כן קיימת הוכחה ברורה לפגם מהותי בהחלטותיה. בעניין זה, נטען כי מידת ההתערבות בהחלטות התביעה, ובפרט אלו שנוגעות להעמדה לדין, מועטה ומצומצמת.

10. המאשימה טענה כי גם אם קיימת חריגה במועדי הטיפול בתיק החקירה, אין הדבר מלמד על סתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית, אלא על פגם או פסול בכתב האישום נוכח קביעת סעיף 57א(א) לחוק סדר הדין הפלילי כי לא יוגש כתב אישום אם חלפו התקופות הקבועות בנהלים ובהנחיות, אלא בהסכמת היועצת המשפטית לממשלה. לאחר פירוט לוחות הזמנים הנוגעים למשך טיפול התביעה בתיק החקירה, כפי שהועבר להגנה, נאמר כי בכל מקרה לא הייתה חריגה מההנחיות וכי האגרות ניתנו בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה. המאשימה הדגישה כי בהתאם להנחיה, ישנן עילות המפסיקות את מניין הזמן הקצוב לטיפול התביעה, ובהן שליחת התיק להשלמת חקירה. צוין כי התיק נשלח למספר השלמות חקירה בתאריכים שונים, וימים אלו לא נכללו במניין זמן טיפול התביעה בתיק. בסופו של דבר, משך הטיפול בפועל עמד על כשנתיים, חמישה חודשים ו-17 ימים, פחות מהזמן שאושר לאחר מתן שתי אגרות שלמעשה האריכו את משך הטיפול בתיק משנה ומחצה לשנתיים ומחצה.

11. המאשימה ביקשה להבחין בין משך הטיפול בתיק חקירה על ידי התביעה, כעולה מהתייחסות להנחיית היועץ המשפטי לממשלה, לבין משך ניהול החקירה על ידי המשטרה הירוקה והיחידה הארצית להגנת הסביבה הימית, שהן יחידות החקירה במשרד להגנת הסביבה. בהקשר הזה, הפנתה המאשימה להנחיית המשרד להגנת הסביבה "משך טיפול בתיק חקירה" - הנחיה 3.04.20 (להלן: "הנחיית המשרד להגנת הסביבה"), וטענה כי גם בהנחיה זו קיימים אירועים המפסיקים את מרוץ הטיפול בחקירה, כגון משלוח התיק להשלמת חקירה או לקבלת חוות דעת מומחה חיצוני

למשטרה הירוקה. נטען כי החקירה עמדה גם בהנחיה זו.

12. המאשימה הוסיפה וטענה כי פעלה בדיוק לפי הנחיית המשנה לפרקליט המדינה - "מסירת מידע להגנה על משך הטיפול בתיק לפי סעיף 57א לחוק סדר הדין הפלילי". נטען כי המאשימה מסרה את הפירוט הנדרש על לוח הזמנים של הטיפול בתיק, כאשר מנגד אינה אמורה להעביר את האישורים למתן האַכּוּת ובוודאי שלא את נימוקיהם, בהיותם "תרשומת פנימית", בהסתמך על פסיקת בית המשפט העליון.

13. המאשימה ביקשה לדחות את טענות הנאשם 3 מפני שלפיהן יש להתערב בשיקול דעתה, הן לעניין הארכת מועדי הטיפול בתיק והן לעניין ההחלטה להגיש כתב אישום, כאשר המאשימה שבה והדגישה כי פעלה בהתאם להנחיות וכי לא נפל פגם בהגשת כתב האישום.

14. לאחר דברים אלו, התייחסה המאשימה לכל אחת מטענות הנאשם 3 בבקשתו.

בכל הנוגע לכתב ההסמכה של עו"ד איריס שליט, צוין כי המאשימה מעולם לא טענה שההסמכה הייתה בעל-פה בלבד, אלא שמדובר בסמכות להארכת מועדים שאינה סטטוטורית ולכן אינה מחייבת כתב הסמכה. המאשימה הבהירה כי עו"ד שליט הוסמכה על ידי עו"ד דלית דרור, היועצת המשפטית של המשרד להגנת הסביבה, לטפל במתן אַכּוּת לזמני הטיפול בתיק, וכי הסמכה זו עוגנה בנהלי העבודה הפנימיים של התביעה.

בכל הנוגע לפגם הנטען בהפעלת שיקול הדעת במתן האַכּוּת, המאשימה טענה כי מדובר במסמכים שהם בגדר "תרשומת פנימית" שהמאשימה אינה צריכה להעבירם, וכי בכל מקרה אל לו לבית המשפט להתערב בשיקולי המאשימה ובסבירות הנימוקים.

בכל הנוגע לעצירת מניין זמן הטיפול בגין השלמת חקירה, המאשימה שבה וציינה כי טיעוני ההגנה לא מבחינים בין ההנחיות השונות, שלגביהן התייחסה, וכי חוות הדעת שהתקבלה בתיק היא אכן חוות דעת מומחה שהתקבלה מגורם חוץ. משכך, התקופה שבה המתינו החוקרים לקבלת חוות הדעת, הפסיקה את מניין משך החקירה.

בכל הנוגע לבקשת הנאשם 3 לקבל מידע על אירוע דליפה במפעל "שטראוס", המאשימה טענה כי הנאשם לא עמד בנטל ההוכחה להראות כי קיימת ראשית ראיה לאכיפה בררנית כלפיו, על מנת להעביר אליו מידע זה. המאשימה הדגישה כי הנטל הראשוני לצורך קבלת מידע ומסמכים לשם העלאת טענה לאכיפה בררנית מוטל על הנאשם, וכי אין להורות לתביעה למסור מידע מכוח סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי ללא ראיות ראשוניות. המאשימה סברה כי בקשות לנתונים ומידע מעין אלו צריכות להתברר במסגרת דיון בטענת הגנה מן הצדק, ובהתאם לכללים שהותוו בפסיקה, וכי בסופו של יום הנאשם לא עמד בנטל להוראות, ולו בראשית של ראיה, כי יש הצדקה לביטול כתב האישום בעניינו.

השלמת טיעוני הצדדים בדיון

15. במעמד הדיון שנקבע, חזרו באי-כוח הנאשם 3 על הטענות וצינו כי אין להגנה כל מידע לגבי ההסמכה של עו"ד איריס שליט "האם היא ניתנה ובאיזה אופן, והאם לתיק הזה". כמו כן, שבו והדגישו את הצורך לעמוד על הנימוקים שהיו בבסיס מתן האֶכְכּוֹת על ידה, בפרט כאשר נדרשים נימוקים מיוחדים. לגבי טיעונים אלו, נמסר כי הם ניתנים לבירור "באופן מקדמי". מנגד, הטענות שנוגעות לשאלה אם אכן ישנה חוות דעתה מומחה מגורם חוץ, הוא טענות שיצריך בירור עובדתי במסגרת המשפט.

באי-כוח הנאשם 3 הוסיפו וצינו לגבי הנימוקים שעמדו בבסיס האֶכְכּוֹת, כי גם אם מדובר בתרשומת פנימית, הרי ש"תרשומת פנימית אינה מהווה מילת קסם" וכי "לא בכל המקרים התרשומת הפנימית מהווה עילה לא למסור חומר". הודגש כי יש מקום לבחון את הנימוקים ועמידתם בהנחיות.

16. בא-כוח יתר הנאשמים, אשר הצטרפו לבקשת הנאשם 3, טען כי ההגנה הנרחבת על שיקול הדעת של המאשימה הוא החריג מפני ששאלות שקשורות בתוכן כתב האישום, ממילא נדונות לפני בית המשפט. מכל מקום, נטען כי יש להבחין בין התכתבות בין גורמי תביעה וחקירה לבין הנימוקים עצמם למתן האֶכְכּוֹת, שאותם יש להעביר לעיון ההגנה. עוד הועלו טענות לגבי חוות דעת המומחה וצוין כי האבחנה בין גורמים שונים באותו משרד ממשלתי היא אבחנה מלאכותית.

17. באת-כוח המאשימה טענה, מנגד, כי הסמכות למתן אֶכְכּוֹת אינה קבועה בחוק ולכן אינה דורשת הסמכה. מכל מקום, אין כתב הסמכה, אך ההסמכה ניתנה בשיח ולאחר מכן בהתכתבות על ידי היועצת המשפטית של המשרד להגנת הסביבה, לסגניתה. באשר לנימוקים, נטען כי מדובר בתרשומות פנימיות, וכי אין מקום לבחון את שיקול דעתה של המאשימה. צוין כי הנימוקים לא אמורים להיות מועברים להגנה הן בהתאם להנחיות והן בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון. לגבי סוגיית חלופי הזמן, צוין כי שליחת התיק להשלמת חקירה מהווה אירוע מפסיק, ולאחר שהתיק עובר למשטרה הירוקה, ועל פי הנוהל שנוגע למשך החקירה, ישנם אירועים שמפסיקים את החקירה, וקבלת חוות דעת היא אירוע מפסיק.

בכל הנוגע לאירוע הנטען במפעל "שטראוס", נאמר כי הוא שונה בנסיבותיו ממקרה דנן וכי בכל מקרה נערך תחקיר על אירוע הדליפה ונמצא כי לא היו הפרות בתנאי היתר הרעלים של המפעל ולכן לא נפתחה חקירה פלילית וגם לא תיפתח כזו.

18. כפי שצוין עוד בפרוטוקול הדיון, ניתן מענה מטעם המאשימה לגבי הנושא הראשון, שנוגע לאירוע הדליפה במפעל "שטראוס", שלגביו התבקש מידע, והמענה סיפק את ההגנה; לגבי הנושא השני, שנוגע לשאלת ההסמכה, הוצע על ידי בית המשפט להעביר לעיון ההגנה אותה פרפראזה שהועברה במסגרת הליך אחר, באותו העניין; לגבי הנושא השלישי, שנוגע לשאלת שיקול הדעת והנימוקים שעמדו בבסיס מתן האֶכְכּוֹת, צוין כי ההכרעה שבמחלוקת תיעשה לאחר עיון בית המשפט בחומרים הרלוונטיים, בהיעדר התנגדות מטעם הצדדים.

19. ברם, ולאחר הדיון, מסרה המאשימה כי היא מסרבת להעביר לעיון ההגנה את הפרפראזה שהועברה בהליך האחר, בכל הנוגע לשאלת ההסמכה. כמו כן, הודיעה המאשימה על התנגדותה להעברת תכתובות פנימיות לעיון בית המשפט, מפני שעצם העיון מעמיד את המאשימה בביקורת שיפוטית על סדרי עבודתה "שאינה כדין וללא סמכות", וזאת חרף הדברים שנאמרו עלי פרוטוקול. בעניין הזה, ובהחלטה קצרה, הוריתי על קבלת החומרים הרלוונטיים לעיון, לשם מתן החלטה.

דיון והכרעה

20. שעה שהבקשה שלפניי אינה אלא בקשה שקודמת להעלאת טענות מקדמיות אשר נסמכות על האמור בסעיף 57א(א) לחוק סדר הדין הפלילי, נכון להתייחס לסעיף זה בקצרה כבר בפתח הדברים.

21. הסעיף קובע כי משך הליכי החקירה וההעמדה לדין יהיה בהתאם לתקופות שייקבעו בהנחיות ובאישור היועץ המשפטי לממשלה, וכי **לא** יוגש כתב אישום אם חלפו התקופות הקבועות בהנחיות, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

הוראת חוק זו, שנכנסה לספר החוקים בשנת 2019, הצטרפה להוראות נוספות שמחייבות את אישור או הסכמת היועץ המשפטי לממשלה לעניין הגשת כתב אישום (בעניין זה, ראו, בין היתר, את ההוראות הבאות: סעיף 9(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") וסעיף 38(ד) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, לגבי עבירות חוץ; סעיף 123 לחוק העונשין, לגבי עבירות לפי פרק ז' לחוק - "בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים"; סעיף 135(א) לחוק העונשין, לגבי עבירות הסתה לגזענות או לאלימות; סעיף 150 לחוק העונשין, לגבי עבירות שנוגעות להתאגדות אסורה; סעיף 162 לחוק העונשין, לגבי עבירות שנוגעות להפרעה ביחסי עבודה או כלפי קיום שירותים ציבוריים; סעיף 291א(ב) לחוק העונשין, לגבי עבירה של מתן שוחד לעובד ציבורי; סעיף 354(א) לחוק העונשין; וסעיף 24(ה) לחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016, לגבי עבירות הסתה לטרור והזדהות עם ארגון טרור).

הוראת החוק נועדה "להביא לקיצור משכם של הליכי החקירה והטיפול בתיק הקודמים להגשת כתב האישום" (ע"פ 2189/23 **אהרונ' נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (20.2.2024), וראו את דברי הסבר להצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון - הגבלת משך זמן החקירה המשטרית וטיפול התביעה בתיק החקירה עד להגשת כתב אישום), התשע"ו-2016).

בבסיס הוראת החוק תכליות הגנה הן על האינטרסים של החשוד או הנאשם, הן על האינטרסים של נפגע העבירה והן על אינטרסים רחבים יותר של הציבור.

22. ההגנה מבקשת לקבל לעיונה מידע בנושאים שקשורים להתמשכות החקירה, בשים לב לנתון שאינו שנוי במחלוקת ואשר לפיו כתב האישום הוגש בחלוף כארבע שנים מהמועד בו נמסר התיק לידי המאשימה. מטרת קבלת החומרים היא ביסוס סעיף 57א(א) לחוק סדר הדין הפלילי, שקובע כי כתב האישום לא יוגש בחלוף הזמן האמור, אלא בהסכמת היועצת המשפטית לממשלה, וזאת

בשים לב לטענת המאשימה שלפיה ניתנו אַכְכוּת כדין וכן התרחשו אירועים שמפסיקים את מניין משך הטיפול בתיק.

23. המאשימה שבה וצינה את ההלכות בדבר המעורבות המצומצמת למדי בשיקול דעתה בהחלטה להעמיד אדם לדין. הדברים נכונים ואין לגביהם מחלוקת. בחינת ההחלטה שנוגעת להעמדה לדין תיעשה ככלל במסגרת בירור העובדות והוראות החיקוק במשפט או במסגרת טענה של הגנה מן הצדק (דנ"פ 5387/20 רותם נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (15.12.2021) (להלן: "דנ"פ רותם").

ברם, וכאן העיקר, לא עצם שיקול דעת המאשימה וסבירותו עומדים לבחינה בבקשה שלפניי, ואף לא בבקשה בטענה המקדמית שתוגש, אלא עמידת המאשימה בהוראת המחוקק שבסעיף 57א(א) לחוק סדר הדין הפלילי, אשר מפנה לפרקי הזמן שנקבעו בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה לטיפול בתיק. חריגה מפרקי זמן אלו אינה חוסמת את האפשרות להגיש כתב אישום, אלא דורשת את הסכמת היועצת המשפטית לממשלה. משכך, רובד הבחינה שונה במהותו, וכך המסגרת הנורמטיבית שאליו יש להתייחס, להשקפתי, כאשר במקרה דנן תעמוד גם הטענה שלפיה קיים פגם או פסול בכתב האישום, לפי סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי, בכך שלא ניתנה הסכמת היועצת המשפטית לממשלה לעצם הגשתו, בשים לב לחלוף הזמן.

24. לאור זאת, אין דמיון בין המקרה שלפניי לבין קביעות בית המשפט העליון, אליהן הפנתה המאשימה, אשר לפיהן נימוקים שעומדים בבסיס החלטה להעמיד לדין, או להימנע מכך, אינם בגדר חומר חקירה שהנאשם זכאי לעיין בו (בש"פ 7955/13 פלוני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (31.12.2013)). כאמור, לא בנימוקים שנוגעים להחלטת ההעמדה לדין עסקינן, אלא בנימוקים לגבי החלטות שמאפשרות, לשיטת המאשימה, להאריך את משך הטיפול בתיק על ידה באופן כזה שלא נדרשה הסכמת היועצת המשפטית לממשלה להגשת כתב האישום. הדברים שונים במהותם.

יתר על כן, זכותו של נאשם להליך הוגן לא נפגעת היכן שהוא מבקש להתמודד עם כתב האישום נגדו, אף אם נימוקי ההחלטה להעמידו לדין לא הועברו אליו, מפני שהוא זכאי לעיין בראיות שנאספו ואשר לאורן התקבלה ההחלטה, ולהתמודד איתן. מנגד, נאשם יתקשה להעלות טענות לגבי משך הטיפול בתיק מבלי שהוא יכול לדעת מה הנימוקים שהובילו למתן אַכְכוּת בטיפול בו.

בנוסף, במקרה אליו הפנתה המאשימה דובר באופן מובהק על הליך עיבוד, ניתוח ושקילת חומרים ומסמכים ומכאן שהדבר נטוע עמוק ברציונלים שעומדים מאחורי הקביעה שלפיה תרשומת פנימית אינה בגדר חומר חקירה שלנאשם זכות עיון בה, כפי שיפורט גם בהמשך. הרציונלים הללו לא חלים במקרה דנן.

מעבר לכל אלו, באותו מקרה שאליו הפנתה המאשימה, נקבע בצורה מפורשת כי בבוא המאשימה

להתמודד עם הטענה "... ממילא תידרש [] להגן על ההחלטה בדבר העמדות לדין של הנאשם ובתוך כך היא בהכרח תחשוף את שיקוליה בנדון". נקבע כי אין להסתפק בהצגת שיקולים כלליים אלא שיש להתמודד עם העולה מנסיבות המקרה. עוד נקבע, ולכך חשיבות לענייננו, כי במקרים המתאימים, החריגים יש לומר, יוכל בית המשפט להורות על מסירת הנימוקים בכתב מכוח סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי. כל זאת, כאמור, בנוגע לנימוקים שקשורים להעמדה לדין ולא כמו במקרה דנן, ועל האמור אין צורך להוסיף.

25. שאלת היחס שבין סעיף 57א לחוק סדר הדין הפלילי לבין סעיפים 149(3) ו- 149(10) לחוק זה, טרם לובנה **לעומקה** בפסיקת בית המשפט העליון, למעט אמירות מסוימות.

בדנ"פ **רותם** נידונה המסגרת הנורמטיבית להעלאת טענות לגבי החלטת המאשימה להעמיד אדם לדין, כאשר הדיון שם נגע לשאלה האם יש מקום לבחינת סבירות החלטה זו בהתאם לאמות המידה של המשפט המנהלי. קביעת בית המשפט העליון, בדעת רוב, הייתה כי המסגרת הנורמטיבית הנכונה לטענה זו שנטענת בהליך הפלילי היא סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, דהיינו טענה של "הגנה מן הצדק". אולם, לצד הקביעה האמורה, חלק משופטי ההרכב בדנ"פ **רותם** התייחסו להוראת סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי שעוסקת בטענה מקדמית של "פגם או פסול בכתב האישום".

כך, קבע כבוד השופט פוגלמן בהקשר הזה, כי "... אפשרות נוספת לעיגון של טענות מינהליות המכוונות לשיקול הדעת בהחלטה להגיש כתב אישום מצויה בסעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי. סעיף זה קובע כי נאשם רשאי לטעון ל"פגם או פסול בכתב האישום" כטענה מקדמית. עמדה זו אף הובעה בעבר בספרות [...]. לא מצאתי לקבוע מסמרות בשאלה זו..." (שם, פסקה 71 לפסק דינו של השופט פוגלמן).

כבוד המשנה לנשיאה השופט הנדל, התייחס אף הוא לעניין זה בפסק דינו וקבע כי "החוק מונה טענות מקדמיות נוספות שיכולות לשמש עילה לביטול כתב האישום, כגון סעיף 149(3), שקובע את הטענה המקדמית של 'פגם או פסול בכתב האישום'. ברם, דרך מרכזית יותר, מכוח הניסוח הרחב שבו בחר המחוקק - 'סתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית' - היא הגנה מן הצדק" (שם, פסקה 3 לפסק דינו של המשנה לנשיאה).

ברם, הדברים המשמעותיים לדיוננו, הם הדברים שקובע כבוד המשנה לנשיאה בהמשך פסק דינו, כדלקמן:

"יובהר כי נאשם רשאי להעלות טענות לפיהן לא התקיימו דרישות הדין או הנוהג קודם להגשת כתב האישום. ברם, על טענות הנאשם במישור זה להיבחן מהזווית המתאימה של הדין הפלילי. **כך, למשל, טענה כי הוגש כתב אישום מבלי שניתן אישור של היועץ המשפטי לממשלה, כאשר נדרש אישור כזה.** אפשר גם לשאול מה התוצאה של מתן האישור בדיעבד, לאחר הגשת כתב האישום.

נאשם רשאי לבחור את סעיף החוק הרלוונטי ולטעון לתוצאות שנגזרות מהפגם שנפל, ובמסגרת זו יוכל גם לטעון כי אי מתן האישור, בכלל או בזמן אמת, עולה לכדי סתירה מהותית של עקרונות הצדק וההגינות המשפטית באופן שמצדיק את ביטול כתב האישום. **אף נראה שהנאשם יכול להעלות, במקרים מעין אלה שהוזכרו, את הטענה המקדמית של "פגם או פסול בכתב האישום"** (סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי)... (שם, פסקה 16 לפסק דינו של המשנה לנשיאה, ההדגשות הוספו; וראו גם את פסק דינו של השופט עמית, בפסקה ב').

מן האמור עולה כי טענה להיעדרו של אישור היועצת המשפטית לממשלה, היכן שנדרש, יכולה בהחלט להיטען במסגרת סעיף 149(3) לחוק סדר הדין הפלילי, שעניינו ב"פגם או פסול בכתב האישום", כמו גם במסגרת סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי, שעניינו ב"סתירה מהותית של עקרונות הצדק וההגינות המשפטית".

26. טענה שנוגעת לקיומו או היעדרו של אישור מטעם מי שעומד בראש מערכת אכיפת החוק - היועצת המשפטית לממשלה, מצריכה לעתים בירור עובדתי. נושא זה אף זכה להתייחסות בדנ"פ **רותם** בבוא בית המשפט להכריע בשאלה אם מכלול הטענות שנוגעות לאישום תיבחנה בדלת אמותיו של ההליך הפלילי. הבירור העובדתי הרלוונטי לעניינו, בזיקה לצורך בהסכמת היועצת המשפטית לממשלה, הוא בירור סוגיית משך הזמן וסיבותיו. כידוע, הדין מאפשר לבית המשפט לברר את הטענה המקדמית, שלא על אחר, והמשמעות היא שההכרעה בה נדחית לשלב מאוחר של המשפט, ולא ניתנת בשלביו המקדמיים, על מנת לקיים את הבירור הנדרש, משנקבע בסעיף 150 לחוק סדר הדין הפלילי, בין היתר, כי "בית המשפט יחליט בטענה לאלתר, זולת אם ראה להשהות את מתן החלטתו לשלב אחר של המשפט". הוא הדין בהקשר זה גם לטענה שעניינה "הגנה מן הצדק" לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי.

ומה נפקות הקביעה באשר לצורך בבירור עובדתי לדיונו? הנפקות היא בכך שבית המשפט יצטרך לבחון את טענות המאשימה, דווקא, שלפיהן על אף חלוף הזמן של כארבע שנים, הרבה מעבר לפרק הזמן שקבוע בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה שהוא 18 חודשים בעבירות העוון המיוחסות בכתב האישום, עמדה היא בהוראת החוק שנסמכת על נהלים והנחיות. כאשר צפויה לעלות הטענה שלפיה לא ניתנה הסכמת היועצת המשפטית לממשלה להגשת כתב האישום, מן הנתון הלא מוכחש שנוגע לחלוף הזמן מאז קליטת התיק על ידי המאשימה, קיים צורך לבחון את העובדות שעליהן נסמכת המאשימה.

27. השאלה המשנית שמתחייבת כאן היא כלום ניתן במקרה דנן, כפי שטענה באת-כוח המאשימה, להסתמך על חזקת תקינות פועלה של המאשימה בכך שעמדה בהנחיות ובנהלים, קיבלה את האג'נדות באופן מוצדק ומטעמים מוצדקים, ופרקי הזמן שהפסיקו את מניין הטיפול בתיק אכן עומדים באמות המידה שנקבעו?

להשקפתי, לא ניתן להסתמך במקרה דנן על חזקת תקינות המנהל הנטענת ולו מן הטעם שחלף זמן

ניכר הרבה מעבר לזמן המותר בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה. כמו כן, וכאן העיקר, קבלת הטענה של המאשימה שלפיה יש להימנע מבחינת שיקול דעתה, יכולה לרוקן את הוראת החוק מתוכן מפני שללא בחינת התמשכות הטיפול לגופה, לא יהיה מי שיברר אם אכן התקיימו התנאים אם לא. לא היועצת המשפטית לממשלה, מפני שהתיק לא מועבר לבחינתה לשם מתן הסכמה להגשת כתב אישום, ולא בית המשפט, שלפניו נטענת טענה לתקינות פועלה של המאשימה, ופועלם של גופי החקירה ככל שמתבצעת השלמת חקירה, ובכך לא מועברים לעיון החומרים הרלוונטיים. בכך, נמנעת כל אפשרות להתחקות אחר התמשכות הטיפול בתיק, ולא ניתן, הלכה למעשה, בשיטתנו האדברסרית, לאפשר העלאת טענות מטעם הצדדים לגבי העמידה בהוראת החוק ואם נדרשת בנסיבות הסכמת היועצת המשפטית לממשלה להגשת כתב האישום.

28. נכון לטעמי ליתן להגנה את הכלים לבחון את פועלה של המאשימה, בפרט כאשר נורמת ההתנהלות הראויה ואשר נוגעת למשך הטיפול בתיק קובעה בחקיקה ראשית של הכנסת, ולא רק בנהלים ובהנחיות, וכן נקבע לצדה כלל שלילי שמונע הגשת כתב אישום, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, בחלוף פרקי הזמן הקבועים בהנחיות.

29. דברים אלו מתחדדים במקרה דנן גם לאור הטענות במישור הסמכות, בכל הנוגע להסמכת עו"ד שליט להיות הגורם, במשרד הגנת הסביבה, שמוסמך לאשר אֶכְכּוֹת על פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה. גם בעניין זה, אינני סבור כי ניתן להסתפק במענה שלפיו קיימת הסמכה, ונכון כי הדברים יקבלו מענה בכתב, בדומה להליך האחר שבו הועברה פרפראזה לעיון ההגנה באותו ההקשר ממש, לכל הפחות.

דווקא התיקון שנערך בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, אליו התייחסה באת-כוח המאשימה בטיעוניה, ואשר חידד את התייחסות ההנחיה לכלל יחידות התביעה באשר הן, מלמד על כך שיש צורך לבחון את שאלת ההסמכה אצל המאשימה, אשר ניתנה עוד טרם תיקון ההנחיה. התיקון שנערך בהנחיה ביקש לקבוע גם מי ייחשב "ראש יחידת תביעות" ביחידות התביעה האחרות ועל כן רק מתחدد הצורך לעמוד על פשרה של ההסמכה שניתנה. זאת, כאשר חלה על כל יחידות התביעה החובה להבין וליישם את הנחיית היועץ המשפטי לממשלה, שאליה מפנה הוראת החוק, עוד טרם התיקון שנערך בה (ראו בעניין זה את אמירת בית המשפט המחוזי לגבי תחולת ההנחיה על יחידות התביעה עובר לתיקונה, במסגרת עפ"א (מחוזי ב"ש) 61054-07-21 **חמו נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (7.11.2021)).

למעלה מן הצורך יצוין כי הפסיקה הכירה ב"דרישת הכתב" בהקשרים דומים משנקבע כי נכון שהדברים יעשו בצורה מפורשת ובכתב. כך למשל נקבע כי: "... דווקא בשל החשיבות הציבורית בהחלטות מן הסוג שבו עסקינן, החלטת רשויות התביעה צריכה הייתה להינתן בכתב, תוך פירוט נימוקי ההחלטה בצורה סדורה ובהירה, כמתחייב בראש ובראשונה מסדרי מינהל תקינים ומעקרונות השקיפות וההגינות שבהם חבה הרשות המינהלית" (בג"ץ 9443/16 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' פרקליט המדינה** [פורסם בנבו] (15.8.2017) ראו גם את בג"ץ 6241/14 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה** [פורסם בנבו]).

((5.5.2016)).

30. וחשוב להבהיר שוב, אין כאן קביעה שלפיה רשאי נאשם לקבל לעיונו את הטעמים והנימוקים להגשת כתב האישום, בין אם ההחלטה דורשת אישור היועצת המשפטית לממשלה ובין אם ההחלטה דורשת אישור של דרג נמוך יותר. זאת, מפני שלא קיימת כל הצדקה, על פי ההלכה, להעמיד במבחן את הטעמים הללו בבוא נאשם להתמודד עם כתב אישום שהוגש נגדו. מסקנתי במקרה דנן אינה מתיימרת לקבוע דבר שחורג מן ההלכה. קביעתי מתייחסת לסיבות ולטעמים שהובילו להתמשכות ההליכים בתיק החקירה מיום קבלתו על ידי המאשימה, והאֶכְכוּת שאושרו, כאשר מעל מרחפת קביעת המחוקק לגבי פרקי הזמן המותרים, והשלכות החריגה מהם. משכך, שונים הדברים בתכלית השינוי והרציונלים שונים אף הם.

31. באשר לטענה שמדובר ב"תרשומת פנימית" שאין זכות לעיין בה, הרי שהתכלית מאחורי כלל זה נקבעה בפסיקה, כדלקמן:

"מתן פומבי לתרשומות פנימיות, התכתבויות פנימיות, חוות דעת וסיכומים עלול להרתיע עובדי ציבור להעלות על הכתב דברים באופן פתוח וגלוי, וכן להרתיע את הגורם המחליט מלבקש מעובדיו להעלות את כל עמדותיהם בגלוי ובבירור על הכתב, ובכך לעקר מתוכן ממשי את הליך קבלת החלטות המינהל הציבורי" (בג"ץ 2534/97 ח"כ יחב נ' פרקליטות המדינה, פ"ד נא(3) 44, 39 (1997) וראו גם את בש"פ 6662/19 מדינת ישראל נ' יניב בן עוז [פורסם בנבו] ((24.11.2019)).

ברם, ובנידון דידן, לא מתעורר החשש האמור, מפני שלא ההתכתבות שבין הגורמים השונים היא הרלוונטית לעניין, גם לא ההתלבטות שעלתה ככל שעלתה בנושאים שנוגעים לחומרי חקירה שנאספו ובכלל, ואף לא סיכום החומרים השונים וההתייחסות אליהם. מה שרלוונטי לעניין הוא הנימוקים שעמדו בבסיס התמשכות החקירה, ואשר הובאו לפתחו של הגורם המוסמך, כפי שנטען, ואשר לאורם מצא ליתן אֶכְכוּת בטיפול בתיק על ידי המאשימה. ברי כי בית המשפט, שמעיין בהתכתבות או בפנייה מטעם גורם אחד למשנהו, יאפשר את העיון **רק** במה שהוא רלוונטי לבירור התמשכות ההליכים, ולא יאפשר עיון במה שאינו כך (ראו והשוו את החלטת בית המשפט בהקשר דומה במסגרת ת"פ (שלום נתניה) 64800-02-22 מדינת ישראל נ' מ.ג.מ. בר בע"מ [פורסם בנבו] ((26.3.2024)).

כך או כך, גם לכלל שמונע העברת תרשומת פנימית לעיון ההגנה קיימים חריגים, וזו הסיבה מדוע יש לאפשר עיון על ידי בית המשפט טרם מתן החלטתו היכן שעולה טענה זו. יש לציין גם שהלכה למעשה מועברים חומרים, גם אם בצורה חלקית, שהם בגדר "תרשומת פנימית" אך כאלה שעומדים במבחני העיון (ראו למשל את ת"פ (מחוזי ירושלים) 67104-01-20 מדינת ישראל נ' נתניהו, כעולה מהחלטת המותב מיום 22.2.2021, שבמסגרתו הועברו, חלקית,

פרוטוקולים והתכתבויות פנימיות לעיון ההגנה, שנוגעים להוראות היועץ המשפטי לממשלה).

מן הכלל אל הפרט

32. לאחר הדברים האמורים, עיינתי בחומרים שהועברו מטעם המאשימה במעטפה סגורה, ומצאתי, לאור הנימוקים שצינו כי יש להעביר את המידע הכתוב שנוגע להסמכת עו"ד איריס שליט ליתן אֶכְכּוֹת על פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה, ומשכך יש להעביר את אותה פרפראזה שהועברה באותו הנושא במסגרת הליך אחר (ת"פ (שלום פ"ת) 3012-07-23 **דינר נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (4.6.2024)).

כמו כן, מצאתי להעביר, את ההתכתבות שנמסרה לעיוני, ואשר כוללת את הנימוקים שהונחה לשם מתן האֶכְכּוֹת. בחנתי אם יש מקום להשחיר חלק מההתכתבות אולם כלל האמור בפנייה מתייחס לטעמים למתן האֶכְכּוֹת, הן החלק שבטבלה ואשר מתאר את השתלשלות העניינים והן את הפסקאות שמגיעות לאחר מכן. התכתבות זו מועברת, לאור הטעמים שצינו לעיל.

33. **על מנת לאפשר למאשימה לבחון את ההחלטה, חרף העובדה שמדובר בהחלטת ביניים, מצאתי לקבוע כבר כעת כי ההחלטה תיכנס לתוקף רק ביום 16.2.2025. משכך, תוחזר המעטפה שהוגשה לעיוני על ידי המזכירות, לידי באת-כוח המאשימה בלבד.**

34. התיק ייקבע לתזכורת פנימית, **שלא בנוכחות הצדדים**, ביום 16.2.2025 בשעה 8:30, לשם מתן הנחיות להמשך, ובכלל זה - מועדים להעלאת הטענות המקדמיות והדיון בהן, ומתן המענה לאשמה.

35. המזכירות תעביר החלטה זו לבאי כוח הצדדים.

ניתנה היום, ז' שבט תשפ"ה, 05 פברואר 2025.